

ISSN 0027–8084
УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XXXVIII/3-4

БЕОГРАД
2017

УДК 811.163.41'366.53
811.163.41'366.622

ДИНА П. ТОМИЋ АНИЋ*
(Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за српски језик
са јужнословенским језицима)**

Оригинални научни рад
Примљен 16. новембра 2017. г.
Прихваћен 22. децембра 2017. г.

ЗНАЧЕЊА МНОЖИНСКИХ ОБЛИКА ГРАДИВНИХ ИМЕНИЦА

У раду се разматра питање да ли градивне именице у својим множинским облицима остају градивне или их тада треба посматрати као заједничке, како се помиње у литератури. Посебно се коментаришу значења множинских облика градивних именица. Последично се проблематизује сврставање градивних међу именице које су *singularia tantum*.

Кључне речи: градивне именице, множина градивних именица, заједничке именице, *singularia tantum*, подела именица по значењу.

Увод

Повод за овај рад дала нам је завршна напомена о градивним именицама у граматици М. Стевановића (1981: 186):

„И уопште се тзв. градивне именице могу употребљавати у облицима множине. Али оне тада не казују множину онога што именица значи у једнини, него означавају већи број врста дотичне материје. А тада оне, у ствари, и нису више градивне већ заједничке именице.“¹

---

* dina@fil.bg.ac.rs

** Овај рад је настао у оквиру пројекта *Српски језик и његови ресурси: теорија, опис и примене* (бр. 178006), који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Сличну констатацију срећемо и у раду В. Ломпар о класификацији именица (2005: 180–181).

У раду ћемо покушати да аргументујемо супротан став – да градивне именице остају градивне и у својим множинским облицима. Тачније, покушаћемо да покажемо да је управо то померање значења код множинских облика особеност градивних именица због које их и издвајамо у посебну групу у оквиру поделе именица по значењу, јер семантички критеријуми који се не огледају (доследно) у граматичком понашању речи не би требало да буду основ за граматички релевантне поделе.

У већини граматика српског језика за градивне именице се констатује да немају облике множине и да облицима једнине означавају и најмању и највећу количину онога што значе (Стевановић 1981: 185; Станојчић–Поповић 2002: 80; Станојчић–Поповић 2008: 79; Кликовац 2008/2009: 73; уп. и Ломпар 2016: 81), а слично се градивне именице објашњавају и у кроатистичкој граматичарској пракси (уп. Барић и др. 1997: 100). П. Пипер и И. Клајн у *Нормативној граматичкој српској језика* наводе градивне именице међу именицама које су *singularia tantum*, а нешто даље кажу да „множина градивних и апстрактних именица није уобичајена“ (2014: 58).²

Не редукује се морфолошка категорија броја код градивних именица на један (неутрални) члан ове бинарне опозиције само у граматицима: М. Ивић каже да градивна именица „не разликује својим обликом једнину од множине“ и уз множински облик **ћесци* ставља астериск, који „упозорава на то да је овакав пример артифицијелна творевина, тј. да не постоји у језику“ (Ивић 2008: 15). У предговору другом издању *Речника српскога језика* (РСЈ 2011: 7), М. Николић напомиње и закључује да се покушај обележавања именица које, „у неутралном стилу“, имају само облике једнине (*singularia tantum*) показао тежим него што се то у почетку чинило, „јер је за то потребно огромно и студиозно истраживање, које, колико је нама познато, још увек не постоји“, а из напомене³ видимо да ту сврстава и градивне именице.

² На истом месту, говорећи о *pluralia tantum* именицама, кажу и да оне, између осталог, „значе градивност“. Ми ћемо овом приликом питање градивности код именица које имају само множинске облике оставити по страни.

³ Напомена гласи: „Тако смо, нпр., у нашем речнику ставили **чѐлик** м (мн. *ѐ*), мада се у Просветиној енциклопедији (МЕР, Београд 1978) под одредницом **челик** објашњава како се добијају „легирани челици“. Тако исто у овом речнику стоји **шљљнак**, -нка м (мн. *ѐ*), а у једној песми Љ. Ршумовића читамо стих: *Кад чујете негде / Да шкрипућу шљљнци / будите сигурни / То беже бегунци*“ (РСЈ 2011: 7).

Градивне именице у множини

П. Пипер и И. Клајн, као што је речено, множину градивних именица квалификују као неуобичајену, а у наставку текста констатују да множина градивних именица, „када се употреби, обично се односи на различите врсте исте материје“ (Пипер–Клајн 2014: 58). Ова напомена о померању од основног значења („материја“) у облицима множине налази се у свим поменутих граматикама. И код М. Стевановића (1981: 186), после примера,⁴ читамо:

„У првој реченици именица *киша* употребљена је у множини зато што се мисли на кише које су више пута падале, а именица *вода* што се мисли на различите врсте вода: на потоке, реке итд., или пак на више одређених потоака, река...; *наша вина* означавају, рецимо: бело, црно, жупско, фрушкогорско итд. А именица *хлеб*, поред одређене материје која служи за храну људима, значи и одређену количину у којој се та храна спрема, и онда се, наравно, употребљава у множини.“

Поред тога што се, дакле, множином градивних именица означавају различите врсте (као у примерима са именицама *вода*, *вино* или *мирис*), множинске облике имају и градивне именице када је материја која се њима означава на неки начин ограничена – просторно и/или временски (*киша* и *снећ*),⁵ с једне стране, или количински и/или облички (*хлеб*), с друге.

---

⁴ Примери су: *Од силних киша су све воде нагошле, и реке су се излиле из својих кориџа (дн. шћ.) – Наша вина су на доброј цени у иностранству (дн. шћ.) – Те зиме су најпадали велики снегови. – Зайоведи Јосиф лекарима да мирисима ѿмажу њеѿова оца. – Камион је урадио у ивичњак и од ѿѿа удара хлебови су се расули ѿ коловозу.*

⁵ Употреба множинских облика да означи просторно и/или временски одређене појаве означене градивним именицама битно је ређа у односу на друга два типа значења (а рекли бисмо и да је везана за тематску групу именица у вези са атмосферским и сродним појавама), те је овом приликом нећемо разматрати. Такође, чини се да се множински облик градивне именице са оваквим значењем може заменити једнинским са мање последица по значење него што је то случај са множинским облицима када значе врсте или одређене (убличене) количине материје (уп. *Од силних киша су све воде нагошле* : *Од силне кише су све воде нагошле*, али *Зайоведи Јосиф лекарима да мирисима ѿмажу њеѿова оца* : *Зайоведи Јосиф лекарима да мирисом ѿмажу њеѿова оца*).

Градивне именице са тако помереним, „ограниченим“ значењем концептуализују се као јединични ентитети⁶ пошто „идентитет нечега што је по себи ’предмет’ подразумева и димензионалну одређеност, док идентитет нечега што је по себи ’материја’ не подразумева“ (Ивић 1980: 10) и због тога у таквим значењима градивне именице постају бројиве.

То још увек не значи нужно да градивне именице постају заједничке, бар не у смислу који се имплицира (а врло ретко и експлицира) поделом заступљеном у граматицима српског језика, према којој заједничке именице представљају неку врсту „регуларних“ именица са становишта броја (облицима једнине означавају јединичност, чему се супротстављају множински облици, који значе већи број онога што се означава једнинским облицима), а све друге показују одступања од овог очекиваног обрасца.⁷

Јесу ли градивне именице *singularia tantum*?

У граматицима које дају поделу именица по значењу градивне именице се по правилу означавају као *singularia tantum*, али чињеница да се у свакој од тих граматика неизоставно помиње множина градивних именица значи да или

(1) градивне именице нису *singularia tantum*, или

(2) именице *singularia tantum* могу имати и облике множине (за разлику од именица *pluralia tantum*, које немају облике једнине, иако бисмо их могли направити једнинским наставцима одговарајуће деклинационе врсте), или

(3) постоје две врсте *singularia tantum* именица (тј. њихових значења) – оне код којих се множински облици никада не користе и оне код којих се користе (можда ређе, али се користе), или

(4) множински облици градивних именица постају заједничке именице, како каже М. Стевановић на месту наведеном у уводу овог рада (1981: 186).

Убрајање градивних именица међу именице *singularia tantum* последица је тога што градивне именице, како најчешће кажу граматици, обликом једнине означавају и највећу и најмању количину неке

---

⁶ У недостатку бољег термина, користимо реч *енитије* у значењу „део онога што постоји, елеменат света, јединка“ (Клајн–Шипка 2006: s. v. *енитије*), при чему самосвојност ентитета могу имати бића, предмети, појаве, различите врсте материје итд.

⁷ Одступање од ове врсте „регуларности“ категорије броја код заједничких именица наводи се само код именица *pluralia tantum*, које су по правилу у граматицима издвојене и илустроване ограниченим бројем примера.

материје (уп. Ломпар 2016: 81). Другим речима, градивне именице имају „кумулативну референцију“ (Ивић 1980: 2; Лејзерсон 2011: 1137) и „дистрибутивну референцију“ (Лејзерсон 2011: 1137).

Кумулативна референција подразумева да ако неки ентитет означимо именицом *voga* и други ентитет означимо именицом *voga*, та два ентитета заједно означена једном речју не мењају граматички број употребљене речи – они остају означени као *voga* (а не *voge*). Ово важи и за збирне именице, и за множинске облике заједничких именица, али не и за заједничке именице у једнини.⁸

Дистрибутивна референција значи да ако неки ентитет означимо именицом *voga*, сваки део тог ентитета можемо такође означити именицом *voga*. За разлику од кумулативности, дистрибутивност не важи за друге врсте именица – јединским обликом заједничке именице *кућа* не можемо именовати ниједан њен део, множински облик *куће* не може означити ниједну кућу појединачно, а збирном именицом *наmeshијај* не упућујемо ни на један комад намештаја посебно.

Истовремено постојање кумулативне и дистрибутивне референције типично је, дакле, за градивне именице, а обе ове особине засноване су на семантици, која се (у примарним градивним значењима именица) односи на неку материју (супстанцу, твар) у недефинисаном облику или количини (тј. „димензионално неодређену“, уп. Ивић 1980: 10).

Множински облици градивних именица недвосмислено постоје, али се у граматицима њихова употреба, као што смо поменули, карактерише као „неуобичајена“. Међутим, како констатује Ђ. Оташевић (1989: 133), „под утицајем терминологије у општем језику све већи број градивних именица користи се и у множини“.

Ђ. Оташевић (1989: 133–135) наводи следеће множинске облике градивних именица и примере употребе за сваку од њих: *антирацији*, *бриљантини*, *велури*, *воскови*, *јорива*, *инзулини*, *керамике*, *линији*, *масноће*, *мебла*⁹, *најлони*, *йейели*, *йескови*, *йива*, *йиреи*, *йенушици*,

---

⁸ Овде разматрамо само конкретне именице. Понашање апстрактних именица зависи од њихове концептуализације – апстрактне именице концептуализоване као денотати градивних именица (као неуобичајена материја) имаће кумулативну и дистрибутивну референцију, тј. понашаће се као градивне именице, а оне концептуализоване као јединични ентитети неће.

⁹ Ова је именица збирна и очекивано би било да се понаша као именица *наmeshијај*, јер јој је то и значење (Клајн–Шипка 2006: s. v. *мебл*). У разговорном српском језику се, међутим, *мебл* често користи за материјал којим се намештај пресвлачи. Пример који се у цитираном раду наводи је: „Чиме ћеш уредити кућу, сигурно *меблима* прве класе (Божин Павловски:

йласџике, йолиуреџани, йрахови, йшенице, сирови, уљеви и шамџањци. Списак можемо продужити наводећи још многе множинске облике које свакодневно срећемо у српском језику, у различитим приликама, у различитим регистрима и код различитих корисника језика, као што су: *маџерије, маџеријали, џвари, суџџанце; џасови, џечносџи; меџали, руде; соли, шеџери, масџи, киселине, базе; саџуни, деџерџениџи, йрашкови, шамџони, креме, йудери; фарбе, лейкови, лакви; уља, вина, сокови, сируџи, кафе; сиреви, медови, намази; кремови, каше, сладоледи; шџофови...* Питање је колико су ови и овакви множински облици заиста неуобичајени и да ли су изван стандарда, а ко и припадају језицима појединих струка, њихова је употреба, чини нам се, довољно раширена¹⁰ да заправо губе маркираност према сфери употребе.

Значења множинских облика градивних именица

Множина, као опозиција једнини,¹¹ подразумева „више јединичних вредности“. Јединична вредност је денотатима градивних именица (у основном значењу) ускраћена као концепт, због њихове „димензионалне неодређености“ (Ивић 1980: 10), али се јединичност постиже померањем семантике градивне именице, када она постаје „димензионално одређена“ – било у физичком смислу (као одређена одмерена количина, „порција“), било у апстрактном смислу (као јединица неког хијерархијски устројеног хипонимског или таксонимског низа, као врста или тип).

Важно је рећи да овакво померање семантике захвата најпре једнину градивне именице (па она тада означава неку конкретну врсту или неку одмерену количину материје из примарног градивног значења), а пошто се тада именица одликује јединичношћу, може имати и множинске облике са семантиком „увишестручених појединачности“.

Хотел дува. БИГЗ, Београд 1981, 153)“ (Оташевић 1989: 134), а из њега није недвосмислено јасно да ли је реч о „намештају“ или „тканини“, иако је збирно значење вероватније.

¹⁰ Раширеност наведених облика множине вредело би (и требало би) свакако проверити на релевантном корпусу.

¹¹ Због постојања облика паукала у српском језику можда би било прецизније рећи „*неједнина*“ уместо *множина*, али сматрамо да нема потребе за увођењем тог или сличног термина, јер је на нивоу значења за овај рад важна опозиција *једнина* : *множина*.

Два су, дакле, значења множинских облика градивних именица посебно присутна у језику: оно када њихова множина значи врсте и оно када њихова множина значи одмерене количине.

Значење множине градивних именица као скуп различитих врста материје означене једнином градивне именице често се везује за стручну терминологију (уп. Оташевић 1989, Тодоровић 2014), мада се заправо таква множина користи и у научно-стручној и у „народној“ таксономији, а оне се могу, али не морају поклапати (Вјежбица 1984: 315). Реченицу *Треба ли избејавати масџи?* очекујемо да сретнемо (и) изван стручног жаргона хемичара, па тако облик *масџи* у њој не рашчитавамо у значењу (1а)¹² према РСЈ, већ као различите врсте материје описане у значењу (1б)¹³ или (1в)¹⁴.

Множина са значењем одмерене количине везује се за разговорни стил (или нпр. за „ресторански жаргон“ – према Ивић 2008: 22 и Драгићевић 2000: 438), па је у једнотомном РСЈ под одредницом *кафа* значење (в)¹⁵ тако и квалификовано. Имплицитна партикуларизација, она код које се „партикуларизатор квантификативног карактера не изриче, али се подразумева“ (в. Ивић 1980: 5–6)¹⁶, нарочито се везује за именице које означавају најразличитије намирнице (и предмете трговине), и то онда када постоји нека конвенција о устаљеној „порцији“ материје коју именица означава („садржавачу“ или „уобличивачу“, уп. Драгићевић 2000: 438), а која се изражава партикуларизатором. Конвенционализованих партикуларизатора може постоја-

¹² – у мн.: *џруја орданских једињења од којих се џреџежно сасџоји сланина, сало, лој, маслац, разне врсте уља и др., а редован су сасџојак живоџињских и биљних џкива и један од биљних елемената хране; џруја џаквих једињења која су на обичној џемџераџури у чврстом сџању (за разлику од уља) (у јд.: џакво једињење) (РСЈ 2011: с. в. *масџи*).*

¹³ – *намирница која се добија џоџењем свињској сала и сланине, ређе од џкива друџих живоџиња, џрерагом уља и др. (РСЈ 2011: с. в. *масџи*).*

¹⁴ – *уоџише сасџојак хране и џрехрамбених џроизвода који уљавном чине масџи (1а) (РСЈ 2011: с. в. *масџи*).*

¹⁵ ...разг. *количина кафе (б) која заџрема одређену џосуду (шољи(и)у или сл.): попити две кафе (РСЈ 2011: с. в. *кафа*).* Ово значење није регистровано у ранијим речницима (РЈАЗУ, РСАНУ, РМС), па ни у првом издању РСЈ.

¹⁶ Оба значења множине градивних именица можемо, следећи термилошки апарат М. Ивић, третирати као имплицитну партикуларизацију: у првом случају уз помоћ „неутралног“, *џенеричкој џарџикуларизаџора* (као што је „израз“ *врста* или *џиј*), а у другом уз помоћ квантификаторског, „уобличивачког“ или неког другог партикуларизатора (Ивић 1980: 3–6; Ивић 2008: 34).

ти и више, при чему би онда прималац поруке помоћу контекста (језичког или ситуационог) требало да може недвосмислено одредити који партикуларизатор је изостављен (тј. на коју се „димензионално одређену“ количину реферише).¹⁷

Кумулативна референција, којом се одликују градивне именице, омогућава да једински облици преузму и семантику коју обично имају неједински облици – да означе „више јединичних вредности“. Ако на столу стоји десет шољица кафе, можемо рећи и *На столу су кафе* и *На столу је кафе*, али нећемо рећи *На столу је књиџа* ако књиџа на столу има десет. Дакле, и када као референте (дакле, конкретне ентитете на које упућујемо у говору) имамо више „димензионално одређених“ јединица неке материје, можемо их све заједно означити јединским обликом градивне именице, што код заједничких именица није могуће.

Множина градивних и множина заједничких именица

Множина градивних именица (*ГГ*) није исто што и множина заједничке именице (*ЗЗ*), коју можемо представити као:

$$ЗЗ = З + З + \dots$$

Код градивних именица се множина *ГГ* најчешће јавља у два значења, означена овде као (1) и (2).

$$(1) \quad ГГ = \text{„једна врста } Г^{\text{c}} + \text{„друга врста } Г^{\text{c}} + \dots$$

Сваки елемент збира означеног множином, овде назван „једна/друга врста G^c “, одликује се истовремено и кумулативном и дистрибутивном референцијом (тј. градивношћу) уколико има једински облик (*брашина = њшенично брашно + ражено брашно . . .*), или се даље може разложити на елементе (хипониме или таксониме) ако је у

¹⁷ Градивне именице са умереним значењем одмерене количине често се јављају са експлицираним квантификаторима типичним за бројиве именице, посебно као директни објекат уз свршене глаголе, јер „свршени глаголи захтевају одређен, спецификован објекат“ (Кликовац 1996: 136–137):

Данас сам већ њошила кафу / једну кафу / неколико кафе / ?кафе;

Данас сам већ њила кафу / *једну кафу / *неколико кафе / *кафе;

Волим да њошијем кафу / једну кафу / неколико кафе / ?кафе;

Волим да њијем кафу / *једну кафу / *неколико кафе / *кафе);

али не обавезно:

Обрадовали смо се кад смо видели (све оне) кафе на столу испред чииаонице.

Референт именице *кафа* се у овим примерима не мења, већ множина сугерише или одређује постојање већег броја одмерених „порција“.

облику множине (*јорива* = *чврстѝа јорива* (= *уѝаљ* + *дрво* + . . .) + *ѝечна јорива* (= *бензин* + *дизел* + . . .) + . . .), при чему ће се елементи „најнижег ранга“ у хипонимијској или таксонимијској хијерархији поново одликовати градивношћу.

И множина заједничких именица може да означава различите врсте денотираних предмета, на пример, али се то (а) никако не подразумева, а уз то, (б) јединице најнижег ранга у хипонимијској или таксонимијској хијерархији никада немају способност дистрибутивне, а углавном ни кумулативне референције.¹⁸

Друго значење множине градивних именица јесте:

(2) $ГГ$ = „нека одређена порција $Г$ “ + „још једна таква порција $Г$ “ + ...

Градивне именице се без подразумеваног партикуларизатора не могу употребити у множини са оваквим значењем, а оно се разликује од множине заједничких именица из два разлога. Прво, код заједничких именица у оваквом „збрајању“ не постоји подразумевана конвенционализована „порција“, а друго, ако би се и говорило о „порцијама“, ниједна од њих не би се могла означити једнинским обликом заједничке именице, а посебно не све оне заједно. Дакле, и код овакве множине градивних именица јединични елементи означеног скупа показују могућност кумулативне и дистрибутивне референције, на чему и почива градивност именица.

З а к љ у ч а к

Множински облици градивне именице имају другачије значење од множинских облика заједничке именице. Они по правилу значе или скуп различитих врста материје означене градивном именицом или скуп одмерених количина те материје.

У првом случају, када значе скуп различитих врста, а то значи да посматрана градивна именица ступа у хипонимијске (или таксонимијске) односе са сваком од појединачних врста (било да су оне исказане лексемама или лексичким спојевима), сви хипоними најнижег ранга задржавају два основна својства градивности – кумулативну и дистрибутивну референцију. Исто важи и за елементе скупа одмерених количина материје означеног множинским обликом градивне именице.

За именице које се одликују градивношћу, тј. кумулативном и дистрибутивном референцијом, не бисмо рекли да постају у множин-

---

¹⁸ Кумулативну референцију могу имати само ако су означене именицама *pluralia tantum*.

ским облицима заједничке, као што каже М. Стевановић у одељку цитираном на почетку овог рада, јер „јединичне вредности“ од којих се множина градивних именица састоји задржавају поменућу особину градивности.

Због свега реченог, пошли бисмо од констатације Ћ. Оташевића (1989: 133) да градивне именице „уколико постоји више врста те материје и ако је њихово разликовање од значаја за ту струку, имају множину“ и додали да свака градивна именица потенцијално има множину (1) ако је разликовање врста материје коју означава учесницима комуникације релевантно (у конкретној говорној ситуацији) или (2) ако се уз њу везује неки конвенционализовани партикуларизатор, који се у датој говорној ситуацији може изоставити без умањивања информативности исказа. Уколико би опширније истраживање на корпусу показало да је оваква хипотеза основана, то би значило да ваља преиспитати место градивних у оквиру именица означених као *singularia tantum*. Тек такво истраживање ће показати да ли је множина градивних именица заиста неуобичајена (и колико) или је реч о потенцијалу сваке градивне именице да развија своју полисемантичку структуру оваквим видовима метонимије.

ЛИТЕРАТУРА

- Барић и др. ²1997: Eugenija Barić, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika, *Hrvatska gramatika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Вјежбица 1984: Anna Wierzbicka, Apples are not a “kind of fruit“, *American Ethnologist* 11, 313–328.
- Драгићевић 2000: Рајна Драгићевић, О партикуларизаторима-садржавачима, *Српски језик* V/1–2, Београд, 427–447.
- Драгићевић 2010: Рајна Драгићевић, *Лексиколоија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- Ивић 1980: Милка Ивић, О „партикуларизаторима“, *Јужнословенски филолоџ* XXXVI, Београд, 1–12.
- Ивић ³2008: Milka Ivić, Izbrojivost onoga što imenica označava kao gramatički problem, *Lingvistički ogledi*, Београд: Библиотека XX век, 13–38.
- Клајн–Шипка 2006: Иван Клајн, Милан Шипка, *Велики речник сјраних речи и израза*, Нови Сад: Прометеј.
- Кликовац 1996: Duška Klikovac, О глаголском виду у српскохрватском језику из другог угла, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* XXXIX/1, Novi Sad, 135–139.

- Кликовац ⁴2008/2009: Душка Кликовац, *Грамаџика српској језика за основну школу*, Београд: Српска школска књига.
- Лејзерсон 2011: Peter Lasersohn, Mass Nouns and Plurals, у: Klaus von Heusinger i dr. (ur.), *Semantics: An International Handbook of Natural Language Meaning 2*, Berlin: De Gruyter, 1131–1153.
- Ломпар 2005: Весна Ломпар, О класификацији именица у сербокроатистичким граматицама, *Научни састџанак славистија у Вукове дане* 34/3, Београд, 177–183.
- Ломпар 2016: Весна Ломпар, *Врстије речи и грамаџичка љракса (од Вука до данас)*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Оташевић 1989: Ђорђе Оташевић, Множина градивних именица, *Зборник Маџице српске за филолоџију и линџвистику XXXI/2*, Нови Сад, 133–135.
- Пипер–Клајн ²2014: Предраг Пипер, Иван Клајн, *Нормаџивна грамаџика српској језика*, Нови Сад: Матица српска.
- РЈАЗУ: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXII, Zagreb: Jugoslaven-ska akademija znanosti i umjetnosti, 1892–1897.
- РМС ²1990: *Речник српскохрџајској књижевној језика*, друго фототипско издање, Књига друга (1967), Нови Сад: Матица српска.
- РСАНУ: *Речник српскохрџајској књижевној и народној језика*, I–XIX, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српски језик, 1959–.
- РСЈ ²2011: Мирослав Николић (ур.), *Речник српској језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Станојчић–Поповић ⁸2002: Живојин Станојчић, Љубомир Поповић, *Грамаџика српској језика за I, II, III и IV разред средње школе*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Станојчић–Поповић ¹¹2008: Живојин Станојчић, Љубомир Поповић, *Грамаџика српској језика за I, II, III и IV разред средње школе*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стевановић ⁴1981: М[ихаило] Стевановић, *Савремени српскохрџајски језик I*, Београд: Научна књига.
- Тодоровић 2014: Стефан Тодоровић, Множина градивних именица у научном стилу српског језика, у: Милош Ковачевић (ур.), *Српски језик, књижевности, уметности 1. Српски језик – од Вука до данас*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 103–116.

Дина П. Томич Анич

ЗНАЧЕНИЯ МНОЖЕСТВЕННЫХ ФОРМ ВЕЩЕСТВЕННЫХ СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ

Резюме

В работе рассматривается вопрос остаются ли вещественные существительные в своих множественных формах вещественными или тогда их следует рассматривать как нарицательные, как приводится в первом томе *Современного сербскохорватского языка (Савремени српскохрватски језик)* М. Стевановича. Множественные формы вещественного существительного различаются значением от множественных форм нарицательного существительного. Они, как правило, имеют значение или группы разнообразных видов материи, обозначенной вещественным существительным, или группы взвешенных количеств этой материи.

В результате наблюдений, изложенных в работе, мы можем сказать, что каждое вещественное существительное потенциально имеет множественное число (1) если различие видов материи, которую обозначает релевантно для участников коммуникации (в конкретной речевой ситуации) или (2) если с ней связан некоторый конвенционализированный партикуляризатор, который в данной речевой ситуации можно опустить без уменьшения информативности высказывания. Более объемистое исследование корпуса покажет следует ли пересмотреть место вещественных существительных в рамках существительных, обозначенных как *singularia tantum*, т.е. необыкновенно ли на самом деле (и в какой степени) множественное число вещественных существительных или речь идет о потенциале каждого вещественного существительного развивать свою полисемантическую структуру такими видами метонимии.

Ключевые слова: вещественные существительные, множественное число вещественных существительных, нарицательные существительные, *singularia tantum*, деление существительных по значению.